

**Leidschendam-
Voorburg**

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Datum 6 juli 2021

Nummer 2360

Onderwerp Raadsvoorstel Opzet herstelbeleid na corona 2022-2025

Portefeuillehouder Wethouder Van Eekelen

Behandeld door AM Geel

1. Gevraagd raadsbesluit

De raad besluit:

- De visie op en kaders van het herstelbeleid na corona 2022-2025 vast te stellen;
- Het college op te dragen binnen de vastgestelde kaders verder vorm te geven aan het herstelbeleid en dit uitgewerkte herstelbeleid, inclusief bestedingsplan, via een raadsvoorstel in het 4^e kwartaal 2021 aan de raad ter besluitvorming voor te leggen.

2. Waarom wordt de raad dit besluit voorgelegd? (In welke context, bijv. vanwege wet- en regelgeving of nieuw initiatief en wat komt hierna nog)

De coronacrisis heeft grote gevolgen gehad voor de samenleving. Sinds het opheffen van de maatregelen blijkt dat vooral de economische gevolgen minder groot zijn dan verwacht en de economie lijkt zich, vooralsnog, goed te herstellen. Ondanks dat zijn er wel specifieke groepen die geraakt worden of zijn door de coronacrisis. Groepen die voor corona al kwetsbaar waren, zijn door corona nog eens extra geraakt waardoor de achterstand alleen maar groter is geworden. Tegelijkertijd zijn er ook groepen inwoners die niet of nauwelijks zijn geraakt door de coronacrisis. Dit leidt tot een groeiende kloof tussen groepen inwoners en dit komt de stabiliteit van de (lokale) samenleving niet ten goede. Om een verdere tweedeling in de samenleving tegen te gaan, is een herstelbeleid nodig.

Daarnaast zijn er groepen die juist door de coronacrisis in de problemen zijn geraakt, denk aan ondernemers. Zowel de maatregelen, maar ook trends die door de crisis zijn versneld, hebben grote gevolgen voor bepaalde groepen ondernemers en zij hebben hulp nodig vanuit de gemeente zodat hun onderneming klaar is voor de situatie na corona.

Dit herstelbeleid zal deels vanuit landelijk beleid vorm moeten krijgen. Maar om tegemoet te komen aan specifieke lokale problemen, heeft de gemeenteraad met de

Nota van Wijziging 2021-2024 een bestemmingsreserve van € 10 miljoen in het leven roepen voor lokaal herstelbeleid.

Met dit raadsvoorstel geeft het college haar visie op het herstelbeleid en de opgaven en doelen die zij wil behalen en nodigt zij de raad uit om, indien gewenst, met aanvullingen te komen. De visie en doelen, inclusief de aanvullingen vanuit de raad, vormen de grondslag voor een uitgewerkt herstelbeleid met bestedingsplan dat het college in het 4^e kwartaal 2021 opstelt en via een raadsvoorstel voorlegt bij de raad.

- 3. Aan welk doel (van de doelenboom in de begroting) draagt het voorstel bij?**
- Bestuur en gemeentelijke organisatie zijn er voor de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties;
 - Een economisch vitale gemeente;
 - Inwoners die hulp nodig hebben, krijgen de juiste hulp op tijd.
- 4. Welke argumenten zijn er voor de raad om het besluit te nemen? (Inhoudelijke uitleg, voor- en nadelen, financieel gevolg en risico's)**

Visie

De coronacrisis heeft verschillende weeffouten in de samenleving blootgelegd. Zo zijn de gevolgen van de flexibele arbeidsmarkt en de al voor de crisis toenemende kansenongelijkheid tijdens de crisis nog zichtbaarder geworden. Bepaalde groepen zijn zwaarder getroffen door de crisis wat heeft geleid tot een verdere vergroting van de tweedeling in de maatschappij. Ook heeft de crisis bepaalde ontwikkelingen, zoals thuiswerken, versneld. Het gevolg hiervan is dat de samenleving als geheel anders tegen zaken, zoals kantoortijden van 9-5, aankijkt dan voor de crisis. Dit maakt dat een herstelbeleid dat terug gaat naar de situatie van voor corona niet afdoende is. Een herstelbeleid moet, samen met de nieuwe kennis die is opgedaan, bijdragen aan een samenleving die beter bestand is tegen grote veranderingen en waar de genoemde weeffouten zijn verminderd of verdwenen. De gemeente doet dit door in het herstelbeleid de focus te leggen op herstellen, versterken én kansen verzilveren. Tevens moet het herstelbeleid anders zijn dan de 'oude' oplossingen, dit doet de gemeente door in te zetten op innovatieve en vernieuwende werkwijzen. De coronacrisis heeft laten zien dat vanuit de inwoners en ondernemers veel nieuwe initiatieven zijn voortgekomen. Het college wil hierop doorboreduren door ook in het herstelbeleid de inwoners en ondernemers de kans te geven zelf initiatieven te ontplooien waarbij de gemeente een faciliterende rol speelt.

Plaats van het herstelbeleid

Nu de besmettingen afnemen en de maatregelen als gevolg daarvan worden afgeschaald, wordt landelijk, regionaal en lokaal gewerkt aan een herstelbeleid. Lokale besturen geven het eigen herstelbeleid eigen nuances passend binnen de

eigen regio of gemeente. De landelijke overheid kijkt naar overkoepelende maatregelen die tot doel hebben de Nederlandse samenleving sterker uit de crisis te laten komen.

Rode draad in alle herstelplannen is de transformatie die gezocht wordt als onderdeel van het herstel. Innovatie en duurzaamheid zijn daarbij belangrijke begrippen.

Ook in de gemeente zelf staat het herstelbeleid niet op zich. Het vormt een onderdeel van het totaal aan maatregelen, beleid en uitvoering dat de gemeente tot haar beschikking heeft om de inwoners, organisaties en ondernemers en de samenleving als geheel, waar nodig te ondersteunen. Die ondersteuning komt in vele vormen; van financiële ondersteuning tot het scheppen van kaders waarbinnen inwoners de kans krijgen zich maximaal te ontplooiën.

Corona-budget

Het coronabudget dat in april 2020 door de raad ter beschikking is gesteld, is bedoeld om urgente steun te verlenen aan de inwoners, organisaties/ verenigingen en ondernemers. Met deze steunmaatregelen worden de drie doelstellingen van de gemeente zoveel mogelijk bewerkstelligd:

- beschermen van de sociale infrastructuur;
- beperken van de economische schade;
- ondersteunen van de zelfredzaamheid van inwoners.

Herstelbeleid

Door de coronacrisis zijn bepaalde groepen (extra) op achterstand gekomen. Het gaat hierbij om groepen die al voor de crisis op achterstand stonden maar nog eens extra geraakt zijn én om nieuwe groepen die een achterstand hebben opgelopen die niet had bestaan als er geen pandemie was geweest. Om deze (extra) achterstand weg te werken, is specifieke inzet vanuit de gemeente, of vanuit sociaal-maatschappelijke partners, noodzakelijk. Het herstelbeleid maakt deze extra inzet mogelijk.

Ook heeft de coronacrisis gezorgd voor een gewijzigde zienswijze op samenleving, zoals inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Deze gewijzigde visie is mede het gevolg van een grote toename van het thuiswerken en een sterkere focus op het gezondheidsaspect en de rol die buitenrecreatie daarin kan spelen. Om deze nieuwe zienswijze om te zetten naar nieuw beleid/ andere uitvoering zijn tijdelijk extra inzet of investeringen nodig. Ook hier wordt het herstelbeleid voor ingezet.

Het herstelbeleid richt zich hierbij op (het op gang brengen van) structurele veranderingen en verbeteringen. Dit met behulp van tijdelijk budget (tot maximaal vier jaar). In die periode moeten ontwikkelingen een 'boost' hebben gekregen waarna verder gewerkt kan worden met bestaand budget, maar ook binnen bestaand of herijkt beleid.

Bestaand beleid

Op het gebied van het verkleinen van achterstanden, het ondersteunen van inwoners die dat nodig hebben en de inrichting van de openbare ruimte, heeft de gemeente ook bestaand beleid met daarbij horend budget. Dit wijzigt niet. Het bestaande beleid blijft bestaan, maar zal (deels) anders worden ingezet als de situatie is gewijzigd.

Zes opgaven van het herstelbeleid

Op basis van de gemeentelijke corona-monitor en landelijke en regionale onderzoeken zijn zes opgaven geïdentificeerd voor het herstelbeleid. Voor de analyse die heeft geleid tot de identificatie van deze zes opgaven, zie bijlage 1. Bij de invulling van de opgaven wordt nadrukkelijk gekeken naar manieren waarop acties elkaar kunnen versterken, bijvoorbeeld daar waar opgaven invloed op elkaar kunnen hebben.

Door ons te richten op zes opgaven kan met het bestaande budget een impactvolle financiële inzet worden gedaan. De toevoeging van meer opgaven leidt tot verdere versnippering van het budget en dit kan gevolgen hebben voor de impact die de gemeente kan maken op de afzonderlijke beleidsgebieden.

Uit een inventarisatie van herstelplannen van andere gemeenten blijkt dat de zes opgaven niet veel afwijken van het landelijk beeld. Wel zijn de accenten binnen de opgaven per gemeente verschillend en aangepast op de lokale situatie.

Het college wil verder niet uitsluiten dat gedurende de loop van het herstelbeleid nieuwe opgaven zich aandoen, of dat opgaven afvallen omdat de samenleving uit zichzelf op punten terugveert. Het college vindt het daarom van belang om enige flexibiliteit te houden bij de invulling van het herstelbeleid.

1. Stimuleren bestaanszekerheid voor ondernemers en flexwerkers

Het doel is het versterken van bestaanszekerheid van ondernemers (waaronder zzp-ers) en flexwerkers en het voorkomen en verminderen van problematische schulden.

Versterken bestaanszekerheid

Het is niet de taak van de gemeente om te doen aan inkomenspolitiek of – ondersteuning (anders dan regelingen die vanuit het Rijk worden geïnitieerd en waarbij de gemeente slechts uitvoerder is). Het versterken van de bestaanszekerheid gaat dan ook vooral om het begeleiden van inwoners naar een betere positie op de arbeidsmarkt. Hierbij richt het herstelbeleid zich op ondernemers en flexwerkers in de zogenaamde krimpsectoren en de mogelijkheid om hen om te scholen of te begeleiden naar werk in sectoren die juist een groei laten zien.

Voorkomen en verminderen problematische schulden

In het geval van schulden geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Het tijdig signaleren van schulden maar bijvoorbeeld ook het ondersteunen van ondernemers die (schuldenvrij) hun onderneming willen afbouwen, zijn initiatieven die veel leed kunnen voorkomen.

Door de coronacrisis worden andere, en voor de gemeente nieuwe, groepen geconfronteerd met problematische schulden. Denk hierbij aan ondernemers. De gemeente heeft vanuit het coronabudget al geld beschikbaar gesteld – in 2020 en 2021 – voor schuldhelpverlening aan ondernemers. De verwachting is dat het beëindigen van ondersteuningsregelingen vanuit het Rijk, de schuldenproblematiek onder ondernemers zal vergroten. De gemeente wil het budget voor dit programma dan ook doortrekken in het herstelbeleid.

2. Herstellen van perspectief voor de jeugd (jongeren 0-23)

Het doel van deze opgave is het bijdragen aan inlopen van achterstanden op onderwijs/arbeidsmarkt, borgen van veiligheid en versterken van (mentale) gezondheid van kinderen en jongeren.

Inlopen van achterstanden

Het onderwijs-op-afstand, maar ook het niet door kunnen gaan van stages, heeft gezorgd voor achterstanden bij bepaalde groepen jongeren. De achterstanden in het onderwijs kunnen, zo is de verwachting, opgevangen worden met de extra uitkering van het Rijk aan de scholen. Wel is van belang om meer duidelijkheid te krijgen over de specifieke invulling die scholen geven aan de inzet van het budget.

Zo hecht het college veel waarde aan vroeg- en voorschoolse educatie als een manier om kwetsbare kinderen een extra mogelijkheid te geven om achterstanden in te lopen.

Borgen van veiligheid

Voor jongeren die al geen veilig thuis hadden, is de lock-downperiode waarbij thuis onderwijs werd gevolgd extra zwaar geweest. Tegelijkertijd zijn er signalen dat scholen nu beter zicht hebben op de thuissituatie van deze specifieke groep. Op basis hiervan kan gericht (aangepast) beleid worden gevoerd.

Versterken van gezondheid

Een goede gezondheid, en daarmee gepaard gaand sterk immuunsysteem, is tijdens een pandemie van extra groot belang. Het college wil dan ook met het herstelbeleid extra inzetten op een gezonde jeugd waarbij een eerste aandachtspunt is het tegengaan van overgewicht. Het college wil hiervoor onder meer de openbare ruimte inzetten door meer recreatie dicht bij huis (wandelen, fietsen) en sport in de openbare ruimte mogelijk te maken. Dit valt samen met opgave Aanpassen van de openbare ruimte.

Naast de fysieke gezondheid van jongeren, is ook de mentale gezondheid van jongeren van groot belang. Bepaalde groepen jongeren geven aan in landelijke enquêtes dat zij de lockdown-periodes als zwaar hebben ervaren en neerslachtiger zijn geworden. Niet naar school kunnen en minder direct contact met vrienden hebben gezorgd voor een stijging van het aantal jongeren dat eenzaam is. De verbetering van de mentale gezondheid hangt dan ook (deels) samen met opdracht 3 Verminderen van eenzaamheid.

3. Verminderen van eenzaamheid

Het doel is het krijgen van inzicht en bereiken van specifieke groepen inwoners die kampen met (ernstige) eenzaamheid. Ontwikkelen van een voldoende en effectief basisniveau en aanbod van voorzieningen en interventies, gedifferentieerd naar doelgroep.

De coronacrisis en de bijbehorende maatregelen hebben ervoor gezorgd dat eenzaamheid onder meer groepen inwoners is toegenomen. Zo heeft de Adviesraad Sociaal Domein aandacht gevraagd voor de groeiende eenzaamheid onder mantelzorgers. Ook is de eenzaamheid over de gehele breedte toegenomen als gevolg van de corona-maatregelen.

De verwachting is dat nu de maatregelen worden ingetrokken, de eenzaamheid onder bepaalde groepen inwoners, zoals jongeren, vermindert. Tegelijkertijd blijft eenzaamheid een problematiek die, ook vanuit het landelijke coalitie Eén tegen Eenzaamheid, blijft spelen en de gemeente heeft commitment uitgesproken om het probleem voortvarend aan te pakken.

Om dit op een duurzame wijze te doen, zoekt de gemeente de samenwerking met sociale partners. Hierbij wordt onder meer gedacht aan een rol voor zowel het gemeentelijk jongerenbeleid (in samenwerking met het schoolmaatschappelijk werk) en het re-integratie- en participatiebeleid. Ook is gebleken dat taalbarrières de eenzaamheid vergroten. Het verkleinen van de taalachterstand zorgt niet alleen voor het verminderen van de eenzaamheid, maar gaat ook bestaande kansenongelijkheid tegen (opgave 4).

Het verminderen van de eenzaamheid binnen het herstelbeleid moet in samenhang worden gezien met het Plan van Aanpak Eenzaamheid. Waar de huidige inzet om eenzaamheid aan te pakken veelal gebaseerd is op al bestaande methodieken kunnen vanuit het herstelbeleid nieuwe werkwijzen voor nieuwe doelgroepen die door de coronacrisis zijn ontstaan, ontwikkeld worden.

4. Tegengaan kansenongelijkheid

Het doel is het tegengaan van de kansenongelijkheid voor specifieke groepen die hun achterstand groter hebben zien worden naar aanleiding van de coronacrisis. Denk hierbij aan statushouders die lange tijd geen taalles hebben kunnen krijgen. Ook inwoners voor wie participeren in de samenleving om uiteenlopende redenen moeilijk is, hebben te maken met een grotere kloof ten opzichte van mensen die wel mee kunnen doen.

Voor het herstelbeleid wordt gezocht naar een synergie met het versterkingsprogramma "Sterk op Noord". Lessen die de gemeente hieruit leert, kunnen vervolgens in andere wijken ook worden ingezet.

5. Behouden van vitale winkelgebieden

Het doel is het behouden van vitale winkelcentra voor inwoners en ondernemers en het voorkomen van leegstand en verpaupering.

De coronacrisis heeft geleid tot een grote stijging in internetaankopen. Het is niet duidelijk of deze stijging permanent of tijdelijk is. Verwachting is echter wel dat vooral grote ketens kritischer zullen kijken naar hun fysieke winkels en dit kan gevolgen hebben voor de vier kerngebieden, in de vorm van leegstand.

Door het vertrek van winkels daalt het voorzieningenniveau voor de inwoners.

Daarnaast zorgt leegstand voor verpaupering en een groeiend gevoel van onveiligheid bij bezoekers en andere winkeliers. Met maatwerk per winkelgebied wil de gemeente dit tegengaan. Onder meer door te kijken welke ander gebruik van leegstaande winkelpanden mogelijk is, zoals kleinschalige kantoorpanden voor de zzp-ers in onze gemeente.

Het behoud van de vitale winkelgebieden komt naast de inzet die de gemeente, in het kader van de lokale economie, wil doen voor de versterking van het algehele klimaat voor winkeliers, ook in de wijken. Dit zorgt voor meer bedrijvigheid en levendigheid in de wijken.

6. Aanpassen van de openbare ruimte

Het doel is het opwaarderen van het groen in de woonomgeving en het inrichten van de openbare ruimte voor meerdere functies, zoals, bewegen, recreëren, verblijven en ontmoeten.

De coronacrisis heeft gezorgd voor een ander gebruik van de openbare ruimte. Er is intensief gebruik gemaakt van bijvoorbeeld de parken, speeltuinen en fitplaatsen. Om bewegen in de directe omgeving van de eigen woning aantrekkelijker te maken, wil de gemeente versteende locaties vergroenen. Verder wordt gezocht naar een

uitbreiding van speel- en sportvoorzieningen in de openbare ruimte. Vanuit de Adviesraad Sociaal Domein is extra aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en het openbare groen. Dit zal expliciet meegenomen worden in de scan van de openbare ruimte in de wijken om te kijken waar dit verbeterd moet worden.

Ook wil de gemeente inzetten op een geïntegreerde aanleg van wandelpaden in o.m. Vlietvoorde, Vliethaven en Schakenbosch, om zo het bewegen bij inwoners van alle leeftijden te stimuleren.

De vorming van wandelroutes langs gezichtsbepalende panden of locaties in de gemeente kan een verdere stimulans geven bij het bewegen.

Opbouw van programma

Met dit raadsvoorstel legt het college haar ideeën over de opzet van het herstelbeleid voor aan de raad. Op basis van de bespreking in de raad, en de mogelijke aanvullingen die het gevolg zijn van de bespreking, zal in Q4 een bestedingsplan worden opgesteld en vervolgens voorgelegd worden aan de gemeenteraad.

Input voor het bestedingsplan zijn ook de uitkomsten van een inventarisatie die gedurende de zomermaanden zal plaatsvinden. De inventarisatie heeft als doel om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de verschillende doelgroepen van de opgaven, de grootte van de doelgroepen en de omvang van de problematiek. Voor wat betreft opgave 6 zal er een inventarisatie per wijk plaatsvinden op het gebruik en de staat van de openbare ruimte.

Bekostiging van het herstelbeleid

De uitgaven voor het herstelbeleid kunnen worden gedekt door gebruik te maken van het bedrag van € 10 miljoen dat de raad hiervoor heeft gereserveerd danwel gelden die verkregen kunnen worden door samenwerking tussen programma's en met (regionale) partners.

De eerste berichten zijn dat vooral op economisch gebied de samenleving sneller herstelt dan verwacht. Dit is goed nieuws maar kan, als blijkt dat deze eerste opleving doorzet, leiden tot een herziening van één of meerdere opgaven. Dit zal dan uitgewerkt worden in het bestedingsplan dat de raad in het najaar van 2021 kan verwachten.

Bij bepaling hoe een programma/ project wordt bekostigd is een 'hiërarchie van bekostiging' tot stand gekomen die hier kort wordt omschreven.

I. Bestaand budget

Indien ondersteuning op een (deel-)opgave mogelijk is via bestaand budget zal dat zoveel mogelijk plaatsvinden. Van belang is wel dat er geen verdrukking binnen het

budget kan plaatsvinden, het helpen van de ene groep kwetsbare inwoners mag niet ten koste gaan van hulp aan een andere groep kwetsbare inwoners.

II. Regionale budgetten

Regionale budgetten zijn veelal budgetten die voor een specifieke taak zijn bestemd. Als er regionale budgetten zijn voor specifieke opgaven, denk aan budgetten voor herscholing en het Regionale Mobiliteitsteam in de arbeidsmarktregio, dan zullen deze als eerste worden aangesproken.

III. Doeluitkeringen van het Rijk

Het is op dit moment nog niet duidelijk of het Rijk zal bijdragen aan herstelbeleid binnen gemeenten en welke vorm deze steun zal krijgen; doeluitkeringen of algemene uitkeringen als onderdeel van een (verhoogde) uitkering uit het Gemeentefonds of een combinatie daarvan.

In geval het doeluitkeringen betreft, heeft de gemeente weinig tot geen vrijheid om zelf te bepalen hoe de uitkering wordt besteed. Deze uitkeringen zullen dan ook eerder dan de eigen bestemmingsreserve worden ingezet.

IV. Bestemmingsreserve/ budget herstelbeleid

Als voor een voorgestelde maatregel geen financiële middelen uit bovenstaande budgetten beschikbaar zijn, zal het eigen budget voor het gemeentelijk herstelbeleid worden aangesproken.

Hiervoor geldt dan dat er sprake moet zijn van (1) een afwijkende/ nieuwe doelgroep en/of (2) nieuw beleid of de inzet van nieuw instrumentarium. Hiermee wordt voorkomen dat er verdringing van doelgroepen/ budgetten plaatsvindt.

V. Aanvullend beroep op reserves

Als in een later stadium zou blijken dat het budget voor het herstelbeleid niet afdoende is om alle acties uit het bestedingsplan uit te kunnen voeren, zal het college aan de raad een uitbreiding van de bestemmingsreserve vragen.

Indien blijkt dat het Rijk voor bepaalde sectoren geld beschikbaar stelt die niet zijn opgenomen in het herstelbeleid, zal het college dit per geval bekijken en zo nodig een apart raadsvoorstel indienen bij de raad voor inzet van deze gelden uit de algemene middelen.

Planning Q3 en Q4 2021

Juli 2021	Vaststellen visiedocument door college en verzenden naar de raad
Juli-september 2021	Onderzoek en inventarisatie naar grootte van de doelgroepen voor verschillende opgaven
September/ oktober 2021	Bespreking visie document in raadsvergadering
Na raadsbespreking	Opstellen van bestedingsplan n.a.v. inventarisatie, raadsbespreking
Eind oktober 2021 (uiterlijk)*	Instemmen met bestedingsplan door college
December 2021*	Vaststellen bestedingsplan door de raad

*Mogelijk eerder als de raad besluit tot een aparte vergadering voor de bespreking van de visie op het herstelbeleid.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

A. van Mazijk
secretaris

K. Tigelaar
burgemeester

Bijlage(n):

1. Eerste conclusies en bevindingen na ruim een jaar crisis